

PROTOKOLL

5. märts 2018 nr. 1.11-36/3

Ekspordinõukogu nõupidamine

Toimumise koht: Maaeluministeerium
Algus kell 15.00, lõpp kell 17.00

Juhatas maaeluminister Tarmo Tamm
Protokollis kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakonna peaspetsialist
Liis Raska

Võtsid osa: Valdur Noormägi (Eesti Kalaliit), Mati Sarevet (Eesti Kaugpüüdjate Liit), Tiina Saron (Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda), Olavy Sülla (Eestimaa Talupidajate Keskliit), Veljo Ipits (Eesti Toiduainetööstuse Liit), Sirje Potisepp (Eesti Toiduainetööstuse Liit), Raul Rosenberg (MES), Martti Kalvik (MKM), Jüri Seilenthal (VäM), Ants-Hannes Viira (Eesti Maaülikool), Olev Kalda (VTA), Marko Breivel (VTA), Marko Gorban (MeM), Olavi Petron (MEM), Toomas Kevvai (MEM), Kadi Raudsepp (MEM), Elar Ollik (EAS), Marie Allikmaa (MEM), Tiina Vares (MEM).

Päevakord:

Ekspordinõukogu kolmas nõupidamine, mille käigus tutvuti OECD koostatud Eesti põllumajandusvaldkonna innovatsioonipoliitika analüüsiga ning ülevaatega prioriteetsete sihtturgude avamise hetkeolukorrast.

Ülevaade OECD koostatud põllumajandusvaldkonna innovatsioonipoliitika analüüsist

Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi direktor **Ants-Hannes Viira** tegi ettekande OECD innovatsiooniraportist. Ettekandes toodi välja, et Eesti ettevõtted tegutsevad kitsastes väärtusahela lõikudes ning sealjuures ei ole see ainult toiduainetetööstuse eripära. Äri keerukus ja innovatsioon on kindlasti need, mille osas saab midagi teha, et edasi liikuda. Turu väiksuse osas saab vaadata eksportturgudele ning sealhulgas Euroopa Liidu turgudele. Oluline on tööstuse-teaduse koostöö nii T&A kui ka õppekavade teemal. Analüüsi käigus on leitud, et rohkem tegelevad T&A tegevustega väliskapitalil põhinevad ettevõtted ning peamiselt tehakse koostööd oma gruppi kuuluvate ettevõtetega. Ettekandes toodi välja ka see, et kaks olulist probleemi Eestis on hetkel: 1.) talentide meelitamine ning nende hoidmine Eestis; 2.) puuduva teadmise toomine Eestisse. Ettekande kokkuvõtteks toodi välja poliitikasoovitused, selleks, et

kasv jätkuks.

Marie Allikmaa (MEM) kommenteeris, et OECD raportis välja toodud toodete jaotuse metoodika vajab üle vaatamist, kuna näiteks toorpiim on liigitatud otse tarbijale mõeldud tootena. **Ants-Hannes Viira (EMÜ)** nõustus ning tõi välja, et arutelu vajab ka näiteks see, kuhu paigutada tõuveised ja probleem, et mahedat ei ole võimalik eraldi liigitada.

Tiina Saron (EPKK) leidis, et analüüsis on liiga palju keskendunud piimasektorile ning teistest sektoritest ei ole edulugusid välja toodud. Selline üldistus teeb teistele sektoritele liiga. **Ants-Hannes Viira (EMÜ)** kommenteeris, et üldistusega ei tehta teistele sektoritele liiga, piimasektori puhul on lihtsalt rohkem näiteid toodud. Kuna oleme keskendunud piimandusele, on selle kohta ka kõige rohkem infot. Lisaks on piimasektorit metoodika mõttes ka kergem analüüsida kui näiteks lihasektorit. **Toomas Kevvai (MEM)** lisas, et analüüsi puhul keskenduti piimasektorile ka seetõttu, et piimasektor on meil tugev ning teiste riikide esindajatel on selle tõttu ka analüüsi huvitav lugeda.

Prioriteetsete sihtturgude avamise hetkeolukord

Olev Kalda (VTA) tegi ülevaate prioriteetsete turgude hetkeseisust. Sealjuures olid 2016. aastal linnuliha ja –toodete puhul prioriteetsed sihtriigid Hiina, Singapur ja Filipiinid, sealih ja –toodete puhul Singapur, USA ja Hongkong, veiseliha ja –toodete puhul Jaapan, Hongkong, Taiwan ja USA ning piimatoodete puhul Alžeeria, Vietnam, Filipiinid, Mehhiko ja Indoneesia. Näiteks Hongkongi ning sealih puhul toodi välja, et hetkel on probleemiks, et SAKi puhul ei arvestata ELi tsoneerimise põhimõtetega. Samas saab sinna eksportida nõ. tagaukse kaudu – importija saab teha partiile ühekordse taotluse. Taiwani puhul on aga oluline veiste kontagioosse pleuropneumoonia vaba maa staatus, mis nõuaks 100 000 eurost seireprogrammi. Hiina puhul probleemid lõhelistega, mille auditit on mitu korda edasi lükatud, kuna hiinlased ei ole valmis mitut kaubagrupperi korruga auditeerima (pooleli oli hetkel AQSIQ linnuliha audit).

Maaeluminister Tarmo Tamm juhtis tähelepanu, et ta ei märganud slaididel loetelus Alžeeriat, kes on oluline lõssipulbri importija. **Olev Kalda (VTA)** vastas, et hetkel on Alžeeria puhul sertifikaat ettevalmistamisel. **Maaeluminister** tõstas küsimuse seoses sellega, et tegeletakse kaubagrupperidega, mis hetkel koduturgu ära ei kata (näit. linnuliha ja Hiina). **Olev Kalda (VTA)** selgitas, et lähtutakse ettevõtete soovidest. **Maaeluminister** juhtis tähelepanu, et tuleb hinnata ka seda, kas taotlused on põhjendatud. **Marko Gorban (MeM)** selgitas, kuidas 2016. aastal prioriteetsed turud said valitud. Tehti põhjalik analüüs, lähtudes ELi ekspordist, kaubandusbarjääridest, tarbimisprognoosidest ning Eesti riigi tugivõrgustiku olemasolust.

Veljo Ipits (Eesti Toiduainetööstuse Liit) tõstas küsimuse taotluste venimise kohta ning uuris, kas see tuleneb Eesti väiksusest ja kas lahendus võiks olla koostöökoostöö. **Olev Kalda (VTA)** selgitas, et väiksus ei ole probleem. **Olavy Sülla (Eestimaa Talupidajate Keskliit)** tõi välja, et oleme väike riik ning meil on väikesed esindused ja piiratud inimressurs. Ettevõtteid peavad olema väga aktiivsed, et asjad liikuma hakkaksid. Ettevõtete ning saatkondade parem kommunikatsioon on oluline. **Maaeluminister** täpsustas, et VTA ei hakka kaubandusesindajaks, sellega tegeleb välisministeerium.

Maaeluminister uuris, kus on nimekiri potentsiaalsetest toodetest, mida soovis ka välisministeerium ning millised on potentsiaalselt eksporditavate kaupade mahud. **Veljo Ipits (Eesti Toiduainetööstuse Liit)** selgitas, et hetkel ei ole keegi konkreetselt võtnud initsiatiivi, et see nimekiri kokku panna. **Sirje Potisepp (Eesti Toiduainetööstuse Liit)** tõi välja, et enam-

vähem need tooted on teada mida müüa tahame, kogused küll alati mitte, kuid need tihti on pigem väikesed. Sealjuures käib lähenemine sihtturupõhiselt. **Jüri Seilenthal (VäM)** juhtis tähelepanu, et Eesti saatkond asub Tokyos ning Pekingis, mitte Jaapanis ning Hiinas. Peaktime keskenduma nendele piirkondadele, kus on meil ka saatkond olemas. Lisaks ekspordimahtudele on oluline vaadata ka käivet. **Valdur Noormägi (Eesti Kalaliit)** juhtis tähelepanu, et statistikaametis on olemas avalik info müüdavate kaupade kohta. Probleemiks on tootmiste killustatus. Väga palju toidukaupu viiakse EList välja läbi suurte ettevõtete ning see ei kajastu meie ekspordi statistikas. Näiteks Peipsi tinti ei suutnud ise Jaapanisse müüa ning see müüdi sinna läbi hollandlaste.

Tiina Saron (EPKK) kommenteeris VTA tabeleid, kus osade avatud riikide puhul olid ekspordi juures nullid. Me ei saa oodata, et ettevõtte partner ootab kuni turu avamise protsess on läbitud. Peame seda võtma paindlikumalt. Teine küsimus on rahaline väärtus, peamegi lähtuma sellest, et meil on väikesed mahud ja kõrge hinnaga nišitooted. **Olev Kalda (VTA)** selgitas, et protsessid on paraku aeglased, kuid kahjuks sellise tempoga on turud avatavad ning peame aktsepteerima, et 2 aasta pärast enam ei pruugi huvi olla. **Raul Rosenberg (MES)** tõi välja, et põhiküsimus on täna see, kuidas muuta ettevõtteid konkurentsivõimelisemaks. Müük ja bränding on väga olulised. Kuidas kasvatada ettevõtteid, nii, et nad aina suuremaid koguseid ümber töötleksid. Küsimus on omakapitaliinvesteeringutes. See on võimalik sisse tuua riigi ühe osa panusena. **Maaeluminister** tõi välja, et 1/3 põllumajandus- ja toidukaupadest läheb toorainena välja. Mõtestatumat tegevust vaja selles osas, kus meil tugevused on. **Olavy Sülla (Eestimaa Talupidajate Keskliit)** tõstas küsimuse selle kohta, et kui turg on avatud, aga sinna ei müüda midagi, kas siis turg kaob ära. **Olev Kalda (VTA)** selgitas, et ei, turg on avatud ning see võimalus on olemas. See, kas seda võimalust kasutatakse, on omaette küsimus. **Marko Breivel (VTA)** lisas, et turg on küll olemas ja avatud, kuid sellega seoses on meil pidevalt paratamatud jooksvad kulud.

Maaeluminister tõstas küsimuse selle kohta, miks peab olema piimatoodetele 10 riiki avatud kui igal pool on sama maailmaturu hind. **Tiina Saron (EPKK)** selgitas, et turud lähevad pidevalt ka kinni ning see juhtub üleöö, selles osas on turgude paljusugus igati põhjendatud. Ekspordiks on olemas toodete palett ning kogused. Hetkel on meil Eestis 5 ettevõtet piimaturul, kes müüvad kolmandatesse riikidesse. **Valdur Noormägi (Eesti Kalaliit)** lisas, et ettevõtja müüb ikka sinna, kus ta saab oodatud tulemi kätte. **Elar Ollik (EAS)** kommenteeris, et endise eksporditöörina on nõus, et asjad võtavad aega. Kurvaks teeb aga see, et kuigi turud on avatud, ei ole ettevõtetal huvi. Jaapan ja Hiina on piima osas lahti ning hetkel ei ole Hiina SIAL messi osas piimaettevõtete poolt tungi. **Maaeluminister** lisas veel, et meil on Jaapaniga põllumajandustoodete seisukohast väga soodne vabakaubandusleping.

Veljo Ipits (Eesti Toiduainetööstuse Liit) kasutas võimalust kiita EASi. Dubai on oluline sihtturg ning Gulfoodi toimumine oluline. **Elar Ollik (EAS)** tõi välja, et see mess oluline, kuid samas ei olnud ka sinna tungi. Uuele turule sisenemine nõuab ettevõtelt põhjalikku planeerimist.

Sirje Potisepp (Eesti Toiduainetööstuse Liit) tõi välja, et kui tulevad jooksvalt turgude osas ettevõtelt soovid, siis tuleb lähtuda ettevõttepõhiselt. Ekspordinõukogus ei saa seda otsustada. Ekspordimine ei ole lihtne protsess. Kui keegi jooksvalt pöördub VTA poole, siis peab olema selles osas kiirem otsustusprotsess, kas see turg avada. Partner ei jää ootama. **Jüri Seilenthal (VäM)** tõstas küsimuse, kas on hinnatud palju ühe turu avamine orienteeruvalt maksab. **Marko Breivel (VTA)** vastas, et keskmiselt 20 000 eurot ning Hiina on kõige kallim.

Valdur Noormägi (Eesti Kalaliit) lisas, et Hiinast tuleb audit iga kalaliigi kohta eraldi. **Mati Sarevet (Eesti Kaugpüüdajate Liit)** tõi välja, et kui me räägime Hiina turust, siis nende üks

ettevõtte on peamine, kes teeb Hiinas käivet, aga nad ei saa rohkem liike lahti, kuna väikesed ettevõtted nõuavad erinevaid liike.

Valdur Noormägi (Eesti Kalaliit) tõstatab küsimuse selle kohta, miks kalasektori ettevõtjad ei saa EASi meetetele ligi. **Elar Ollik (EAS)** kommenteeris, et hetkel selles osas muutusi ei ole. Niikaua kui kasutatakse ELi tulevaid rahasid, see ei muutu.

Sirje Potisepp (Eesti Toiduainetööstuse Liit) tõi välja, et paar aastat tagasi kaardistati turud ära, kuid samas tuleks säilitada paindlikkus ning arvestada, et uutele turgudele mineku soov tekib jooksva töö käigus. Gulfoodi mess ning Lähis-Ida väga huvipakkuv, kui sinna planeeritakse ka Eesti alalist esindajat, on oluline mõelda selle piirkonna puhul jala ukse vahele saamisele. Siis saame jooksvalt rääkida uutest turgudest, mis VTA nimekirja lisada. Oluline oleks teha ka kõrgetasemeline visiit sinna, nagu tehti Läti poolt. **Elar Ollik (EAS)** kommenteeris, et jõuame teema juurde, millist tuge saame pakkuda turu kohta. Parim on olukord siis kui meil on ekspordinõunik kohal, kuid kaugemate turgude puhul meil alati seda võimalust ei ole. Kui sügavuti ja milliseid turgusid vaadata on veel lahtine, kuid see teema on hetkel laual. Tihti näeme, et ettevõtted hindavad üle ressursi, mida on vaja, et turule siseneda. **Veljo Ipits (Eesti Toiduainetööstuse Liit)** tõi välja, et varasemalt aitas EAS turule sisenemisel osa turunduskulusid katta. Siis, kui ettevõtte leiab endale huvipakkuva turu ning partnerid, võiks EAS aidata lisaks messidele ka muude tugitegevustega – näiteks osaliselt turunduskulud. **Elar Ollik (EAS)** selgitas, et toetuste poole pealt peame sealt ära liikuma, kuna pole raha mida jagada. Teeme samas komplekssemaid programme, näiteks missioon Saksamaa – tegemist pikema programmiga kui ainult ühekordne kontaktreis. Ettevõtte arenguprogrammis on samas turunduskulud sees olemas.

Veljo Ipits (Eesti Toiduainetööstuse Liit) tõstatab küsimuse, et investeringumeetmete puhul on nõudeks uue innovatiivse toote arendamine. Alati teeb ettevõtte uue investeringu alguses väikses mahus ning sellisel juhul meetme jaoks ei saa teha täiesti uut asja. Seda peaks meetmete puhul arvesse võtma, et nendes ei oleks selliseid piiranguid sees. **Tiina Vares (MEM)** tõi välja, et OECD definitsiooni järgi on ka sama toode uuel turul innovatsioon. **Veljo Ipits (Eesti Toiduainetööstuse Liit)** tõdes, et seega on küsimus taotluse kokku kirjutamise oskuses. **Marko Gorban (MeM)** tõi välja, et PRIA investeringumeetmetes ei ole uudse toote nõuet, lähtutakse investeringu lõplikust kasutegurist. **Veljo Ipits (Eesti Toiduainetööstuse Liit)** lisas, et nõuded peaks korra ettevõtetele üle vaatama. **Sirje Potisepp (Eesti Toiduainetööstuse Liit)** leidis, et tõsiseid teemasid tahaks näha ka PÕKAs. Investeringumeetmete eelarve peaks tõusma, kuna investeringuvajadus on suur. Avatud turgude osas peaks jooksvalt säilima pandlikkus. Oleks näiteks grupp, kellega saaks konsulteerida selles osas, kui võimekas on ettevõtte ning mis on selle turu avamise kasutegur.

Raul Rosenberg (MES) tõstatab ühtse Eesti brändi küsimuse ning uuris, kas selle vastu hetkel ka huvi on. **Sirje Potisepp (Eesti Toiduainetööstuse Liit)** tõi välja, et see võib ju olla kellegi unistus, et meil oleks üks ühtne bränd või ühtse brändiga juust näiteks. **Tiina Saron (EPKK)** leidis, et arutelu ei või jääda liiga piimasektori keskseks. Lisaks konkreetsetele toodetele on ka lisatooded, mis ka tuleb kuskile müüa. Meil on segamini ELi eksport ning kolmandate riikide eksport. Mõlema jaoks vaja erinevat lähenemist. Me ei saa ettevõtte äritegevust takistada ning hakata ettekirjutusi tegema, kuhu riiki võiks müüa. **Sirje Potisepp (Eesti Toiduainetööstuse Liit)** lisas, et siiski ühtset toodet ei soovi, vaid ühte Eesti kuvandit ning sõnumit. Näiteks ühismessistendi kujundus. Need on need asjad, mida me saame teha. **Raul Rosenberg (MES)** tõi välja, et kogused on olulised. Ettevõtet on Eesti väikesel turul raske kasvatada. Ekspordi puhul risk just kolmandate riikide puhul. Sealjuures on küsimus käibevahendites. **Tiina Saron (EPKK)** tõi välja, et statistikas ei kajastu hetkel see, kui kolmandatesse riikidesse ELi eksportija kaudu müüakse, kes võtab selle riski. Selle puhul ka oluline, et Eesti jaoks oleks

ligipääs kolmandatele turgudele.

Kokkuvõtteks

Marko Gorban (MeM) tõi välja, et ekspordinõukogule antakse lisa-aeg, et 2 nädala jooksul teha ettepanekuid lisada riike turgude avamise nimekirja. Lisaks vaadatakse läbi tegevuskava kohta tehtud ettepanekud ning vastatakse. Tegevuskava on aluseks RES läbirääkimistel.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Tamm

Ekspordinõukogu esimees

(allkirjastatud digitaalselt)

Liis Raska

Protokollija